

Заштитник грађана

Делиградска број 16
11000 Београд

Предмет: Притужба на нечињење Министарства правде - Групе за надзор над тајношћу података, име је повређено право на добру управу

Подаци о лицу коме је повређено право

Назив правног лица: Удружење „Партнери за демократске промене Србија“
Матични број: 17744585
ПИБ: 105917159
Адреса: Београд-Врачар, Светозара Марковића 9
Заступници:
1. Блажо Недић
2. Ана Тоскић Цветиновић
Телефон: 011/3231551
E-mail: office@partners-serbia.org

Врста права и слобода која су повређена

Право на добру управу, у складу са Уставом Републике Србије, начелима и правилима Закона о државној управи („Службени гласник РС“, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 и 30/2018 - др. закон), Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење), Закона о тајности података („Службени гласник РС“, број 104/09) и Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10), која се односе на делотворност рада, економичност поступања, заштиту права странака, остваривање и заштиту јавног интереса, приступ информацијама од јавног значаја и заштиту тајних података, као и најбољим праксама и стандардима Европске уније, начелима Европског административног простора и Европским кодексом доброг административног понашања (енг. *The European Code of Good Administrative Behaviour*).

Орган или организација на које се односи притужба (адреса, телефон)

Министарство правде, Немањина 22-26, 11000 Београд
ел.пошта: kontakt@mpravde.gov.rs
Број телефона Контакт центра: +381 11 7858 000

Број предмета или регистарски-деловодни број акта којим је повређено право
Повреда права утврђује се из садржине следећих аката:
- допис број 7-00-00150/2020-32 од 17.11.2020. године
- допис број 7-00-00157/2020-32 од 12.4.2021. године

Додатне информације (име, презиме и функција службеника који је повредио право подносиоца, место и датум учињене повреде)

Министарство правде - Група за надзор над тајношћу података
Период повреде права: 2017. година – у току

Сажети опис повреде права. Наведите податке о поступку, акту (решење, закључак и сл. са бројем и датумом доношења, уколико постоји) или радњи којима Вам је повређено право

Сагласно члану 97. став 1. Закона о тајности података, надзор над спровођењем овог закона и прописа донетих на основу закона врши министарство надлежно за правосуђе (Министарство правде). Ставом 2. овог члана одређени су послови које Министарство правде врши у овом надзору, односно у овој области, и то: прати стање у области заштите тајних података; припрема прописе неопходне за спровођење овог закона; даје мишљење на предлоге прописа у области заштите тајних података; предлаже Влади садржину, облик и начин вођења евиденције тајних података, као и прописе којима се уређују образац безбедносног упитника односно образац препоруке, сертификата и дозволе; налаже мере за унапређивање заштите тајних података; контролише примену критеријума за означавање степена тајности и врши друге послове контроле у складу са одредбама овог закона; подноси кривичне пријаве, захтеве за покретање прекршајног поступка и предлаже покретање другог поступка због повреде одредаба овог закона, у складу са законом; сарађује са органима јавне власти у спровођењу овог закона у оквиру своје надлежности; обавља и друге послове који су предвиђени овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Законом о тајности података прописано је да ове послове Министарство правде врши преко овлашћених лица, чији начин рада лица је ближе уређен Правилником о службеној легитимацији и начину рада лица овлашћених за вршење надзора („Службени гласник РС“, бр. 85/13 и 71/14), са сходном применом прописа о инспекцијском надзору – Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18 – др. закон и 95/18).

Ради вршења ових послова, у Министарству правде образована је Група за надзор над тајношћу података, као ужа унутрашња јединица, изван сектора и Секретаријата. Група за надзор над тајношћу података обавља послове који се односе на праћење стања у области заштите тајних података; учествује у припреми прописа који се односе на тајност података; учествује у припреми мишљења Министарства на предлоге прописа других државних органа у области заштите тајних података; непосредно врши инспекцијски надзор органа јавне власти у области заштите тајних података, примене критеријума за означавање тајних података, као и примене општих и посебних мера заштите тајних података Републике Србије и страних тајних података; непосредно врши контролу спровођења мера обезбеђења, коришћења, размене и других радњи обраде тајних података и без претходног обавештавања органа јавне власти; врши послове надзора и контроле уступања тајних података физичким и правним лицима који пружају услуге органима јавне власти; налаже мере органима јавне власти за унапређивање заштите тајних података; подноси кривичне пријаве, захтеве за покретање прекршајног поступка и предлаже покретање другог поступка због повреда одредаба Закона о тајности података; сарађује са органима јавне власти у спровођењу тог закона у оквиру своје надлежности; обавља и друге послове који су предвиђени тим законом и прописима донетим на основу тог закона; припрема годишњи извештај који министар надлежан за правосуђе подноси надлежном одбору Народне скупштине о активностима у спровођењу и контроли примене Закона о тајности података; води евиденције предвиђене прописима о тајности податка из делокруга Групе и друге послове из делокруга Групе.

Послови у Групи обављају се у оквиру три радна места и то:

- радног места руководиоца Групе, разврстаног у звање виши саветник;

- радног места за надзор над тајношћу података, разврстаног у звање самостални саветник, на коме је систематизован један извршилац, и
- радног места пружања подршке у вршењу надзора над тајношћу података, разврстаног у звање саветник, на коме је систематизован један извршилац.

У одговору на захтев Партнера Србија за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја, Министарство правде, одговарајући на захтев за достављање копија записника о спроведеним инспекцијским надзорима и копија поднетих кривичних пријава и захтева за покретање прекршајног поступка, наводи да постоје објективне околности у чињенице због којих није било могуће поступати, односно вршити надзор над радом органа јавне власти у области заштите тајних података. Министарство правде указује на одређена отворена питања, која представљају сметње за вршење надзора. Најпре, Министарство правде указује на то да однос Закона о инспекцијском надзору и Закона о тајности података представља спорно питање, односно да је питање да ли се Закон о инспекцијском надзору у потпуности односи и на надзор над тајношћу података, те да ли овлашћена лица за надзор над тајношћу података имају обавезу да полажу испит за инспектора, који је предвиђен у Закону о инспекцијском надзору за инспекторе. Даље, Министарство правде наводи да би надзор над тајношћу података подразумевао контролу поступања са тајним подацима садржаним у већем броју докумената органа јавне власти означених различитим степенима тајности, поступање лица која су одређивала степен тајности и контролу начина поступања с тим документима, што практично значи да надзор над радом са тајним подацима подразумева и увид у целу конкретну садржину докумената са тајним подацима, што Закон о тајности података изричито не уређује, а што би у пракси значило да, приликом евентуалног надзора, надзирани орган може да не дозволи увид у садржину конкретних докумената. Као решење за ова питања Министарство правде види у изменама и допунама Закона о тајности података.

Ова питања, која означава као спорна и као препреку за вршење надзора над тајношћу података, Министарство правде истиче и у одговору на захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја из 2017. године (број: 07-00-423/2017-19 од 11.12.2017), који достављамо у прилогу ове притужбе. То, самим тим, значи да се надзор над применом Закона о тајности података не спроводи најмање преко три године, односно да тада изнета спорна питања нису у међувремену разрешена.

У анализи „Надзор над тајношћу података: Сажета анализа усклађености релевантних прописа у контексту (не)спровођења надзорне улоге Министарства правде“, коју су припремили Партнери Србија у оквиру пројекта „Јавне тајне – ка демократској контроли тајности података у Србији“, а коју достављамо у прилогу ове притужбе, анализиран је правни оквир уређења надзора у области тајних података и изложена питања на које указује Министарство правде. Кроз анализу и консултације са стручњацима у области тајности података, управног, инспекцијског и унутрашњег надзора, управног права и кажњивих дела, утврђено је да постојеће **законско, односно правно уређење надзора над тајношћу података не представља препреку, односно сметњу вршењу надзора у области тајности података од стране Министарства правде до измена** и допуна Закона о тајности података, односно да није неопходно чекати измене и допуне Закона о тајности података да би се вршили надзори, који су се могли и који се могу несметано вршити и сада, у обиму који је потребан, неопходан и подесан за остварење сврхе закона и надзора. Прописи и разлози на којима се темеље ови закључци ближе су описани у поменутој **анализи у прилогу ове притужбе**.

Невршењем прописаних овлашћења и дужности надзора и контроле, као и неиницирањем прекршајних и кривичних поступака у области тајности података, Министарство правде – Група за надзор над тајношћу података повређује принципе добре управе, који, поред осталог, обухватају и подразумевају делотворност рада управе, економичност поступања, заштиту права странака, остваривање и заштиту јавног интереса, приступ информацијама од јавног значаја и заштиту тајних података.

Право на добру управу остварује се у складу са Уставом Републике Србије, начелима и правилима Закона о државној управи („Службени гласник РС“, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 и 30/2018 - др. закон), Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење), Закона о тајности података („Службени гласник РС“, број 104/09) и Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10), која се односе на делотворност рада, економичност поступања, заштиту права странака, остваривање и заштиту јавног интереса, приступ информацијама од јавног значаја и заштиту тајних података, као и најбољим праксама и стандардима Европске уније, начелима Европског административног простора и Европским кодексом доброг административног понашања (енг. *The European Code of Good Administrative Behaviour*). Штетне последице невршења надзора у области тајности података од стране Министарства правде – Групе за надзор над тајношћу података нарочито се огледају у изостанку ефикасног и делотворног надзора и контроле у погледу, с једне стране, информација за које јавност има право да зна, а за које постоји сумња да се супротно закону означавају као тајни подаци и тиме се јавност неосновано ускраћује за приступ тим информацијама, и с друге стране, у погледу могућих злоупотреба и других облика незаконитог поступања с тајним подацима, као података од нарочитог интереса за Републику Србију и њене грађане, те последичном изостанку иницирања прекршајних и кривичних поступака за кажњива дела у области заштите тајних података. Изостанак надзора и пропуштање предузимања радњи усмерених ка спречавању и санкционисању кажњивих дела у области заштите тајних података представља својеврсно „ћутање управе“ у општем смислу, чиме се причињавају штетне последице неодређеном броју грађана Републике Србије, односно свим грађанима, посматрано у ширем смислу.

Овде није посреди непостапање-нечињење у управној ствари, односно повреда права у појединачном случају, када би се могла изјавити жалба (правно средство) због „ћутања управе“ у конкретном управном поступку, односно у том појединачном случају, односно због тога што решење није издато у управној ствари у законом одређеном року, него се ради невршењу прописаних овлашћења и дужности органа управе уопште, чиме се узрокује велики обим штетних последица и опасности, односно висок ризик по јавни интерес. Поред тога, у складу са чланом 25. став 5. Закона о Заштитнику грађана, Заштитник грађана може покренути поступак и пре него што су исцрпљена сва правна средства, ако би подносиоцу притужбе била нанета ненадокнадива штета или ако се притужба односи на повреду принципа добре управе, посебно некоректан однос органа управе према подносиоцу притужбе, неблаговремен рад или друга кршења правила етичког понашања запослених у органима управе.

Следом изложеног, стекли су се услови да Партнери Србија, у складу са чланом 25. у вези с чланом 17. Закона о Заштитнику грађана, поднесу ову притужбу Заштитнику грађана, због нечињења Министарства правде. Овом притужбом предлажемо Заштитнику грађана да покрене поступак контроле Министарства правде и да, у складу са чланом 31. Закона о Заштитнику грађана, упути препоруке овом органу о томе како би уочене недостатке требало отклонити.

Прилози (копије одлука, извода, извештаја, потврда, изјава, докумената и других доказа којима потврђујете/поткрепљујете наводе притужбе).

Докази:

- Дописи Министарства правде:

- број: 07-00-423/2017-19 од 11.12.2017. године
- број 7-00-00150/2020-32 од 17.11.2020. године
- број 7-00-00157/2020-32 од 12.4.2021. године

- Дописи Партнери Србија:

- Захтев за слободан приступ информацијама од јавног значаја од 30.10.2020. године
- Захтев за слободан приступ информацијама од јавног значаја од 26.03.2021. године
- Анализа „Надзор над тајношћу података: Сажета анализа усклађености релевантних прописа у контексту (не)спровођења надзорне улоге Министарства правде“

Напишите која сте **правна средства** искористили пре обраћања Заштитнику грађана (пред којим органом и када)

Код ове повреде права није посреди непоступање-нечињење у управној ствари, односно повреда права у појединачном случају, када би се могла изјавити жалба (правно средство) због „ћутања управе“ у конкретном управном поступку, односно у том појединачном случају, односно због тога што решење није издато у управној ствари у законом одређеном року, него се ради невршењу прописаних овлашћења и дужности органа управе уопште, чиме се узрокује велики обим штетних последица и опасности, односно висок ризик по јавни интерес. Поред тога, у складу са чланом 25. став 5. Закона о Заштитнику грађана, Заштитник грађана може покренути поступак и пре него што су исцрпљена сва правна средства, ако би подносиоцу притужбе била нанета ненадокнадива штета или ако се притужба односи на повреду принципа добре управе, посебно некоректан однос органа управе према подносиоцу притужбе, неблаговремен рад или друга кршења правила етичког понашања запослених у органима управе.

Да ли сте се раније и којим поводом обраћали Заштитнику грађана?

Организација Партнери Србија се до сада обраћала Заштитнику грађана поводом незаконитог рада и пропуста органа јавне власти у области слободног приступа информацијама од јавног значаја.

Датум и место
12.05.2021.

Потпис

Ана Тоскић Цветиновић

